

СКЛАДОВІ НМКД

МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

1. Зразок екзаменаційного білета (підсумковий контроль)

1. Глобалізація: протиріччя культур і боротьба за цінності в епоху інформаційної економіки. Розкрийте генезис та сучасні тенденції. 15 б.
2. Що є нетрадиційними джерелами фінансування експорту компанії (ТНК)? У якому випадку фірма вдасться до їх використання? 15 б.
3. ТЕСТ 10 б.
 1. Критерії визначення ТНК:
 - A володіння не менше 25% “голосуючих”;
 - B володіння акцій в трьох і більш країнах;
 - C володіння не менше 10% акцій в Росії і США;
 - D володіння 50% + 1 акція в країні базування.
 2. Економічною основою виникнення і розвитку ТНК є:
 - A наслідки II світової війни - економічна руїна;
 - B високий ступінь суспільного виробництва;
 - C інтернаціоналізація господарської діяльності;
 - D дешеві ресурси в країнах базування.
 3. Головним напрямом діяльності ТНК є країни:
 - A Західної Європи;
 - B Північної Африки;
 - C Північної Америки;
 - D СНД.
 4. Капітали ТНК направляють переважно в:
 - A високотехнологічні галузі;
 - B матеріаломісткі галузі;
 - C наукомісткі галузі;
 - D енергоємні галузі.
 5. Горизонтальна експансія ТНК поширена в:
 - A легкої промисловості;
 - B харчової промисловості;
 - C у виробництві годинника;
 - D у виробництві важкого електротехнічного і будівельного устаткування.

2. Приклади тестових завдань

1. Критерії визначення ТНК:
 - A володіння не менше 25% “голосуючих”;
 - B володіння акцій в трьох і більш країнах;
 - C володіння не менше 10% акцій в Росії і США;
 - D володіння 50% + 1 акція в країні базування.

2. Економічною основою виникнення і розвитку ТНК є:
- A наслідки II світової війни - економічна розруха;
 - B високий ступінь суспільного виробництва;
 - C інтернаціоналізація господарської діяльності;
 - D дешеві ресурси в країнах базування.
3. Головним напрямом діяльності ТНК є країни:
- A Західної Європи;
 - B Північної Африки;
 - C Північної Америки;
 - D СНГ.
4. Капітали ТНК направляють переважно в:
- A високотехнологічні галузі;
 - B матеріаломісткі галузі;
 - C наукомісткі галузі;
 - D енергоємні галузі.
5. Горизонтальна експансія ТНК поширена в:
- A легкої промисловості;
 - B харчової промисловості;
 - C у виробництві годинника;
 - D у виробництві важкого електротехнічного і будівельного устаткування.

3. Роздатково-аналітичні завдання з рішеннями

Ситуаційне завдання
Український автомобіль.

Державна політика відносно транснаціональних корпорацій.

Діяльність ТНК безпосередньо впливає на платіжний баланс, виробництво, торгівлю, зайнятість, розвиток і міжнародну конкурентну середу як що приймає країну, так і вітчизняної країни. Навіть більше, при цьому виникають надзвичайної сили політичні питання відносно зовнішнього контролю над національною економікою, екстериторіальністю і національної незалежності. Тому національні уряди прагнуть впливати, регулювати або якимсь чином контролювати діяльність ТНК для того щоб дотримуватися національних інтересів, звертаючи невелику увагу на можливі наслідки своєї політики для світової економіки.

Економічні вигоди від прямих іноземних інвестицій для приймаючих країн і витрати на них.

ТНК розглядається політиками приймаючих країн як економічна структура, з якою пов'язані прибутки і витрати для місцевої економіки, а також як політична структура, яка загрожує владі і навіть суверенітету.

Зміна трактування. Відношення прибутків до витрат у часі.

Як затверджують в урядах приймаючих країн, відношення прибутків до витрат в філіалі з іноземною власністю у часі змінюється, і частіше в негативну сторону. У перші роки функціонування філіалу отримані прибутки, як правило, значно перевищують витрати. З точки зору вигід ТНК залучає новий капітал, технологію і менеджмент в приймаючу економіку, а вигоди, зумовлені зовнішніми чинниками, величезні, коли філіал навчає працівників, встановлює зв'язки з місцевими постачальниками і покупцями і засновує конкуренцію на локальному ринку. У той же час в перші роки витрати, як правило, невеликі, оскільки філіал отримує не великі прибутки (або терпить збитки), які частіше за все реінвестуються для

зміцнення свого конкурентного положення. З часом чиновники приймаючого уряду спостерігають зниження прибутків і збільшення витрат. ТНК може вже не залучати нового капіталу і технології в філіал. З іншого боку, репатріація прибутків може стати більш значущою, ніж коли-або, оскільки філіал завойовує успіх на ринку і має скромні потреби в новому капіталі. Приймаючий уряд може навіть до певної міри повірити, що діяльність філіалу можуть повністю замінити місцеві менеджери і працівники і що прибуток, зумовлений зовнішніми чинниками, і платежами за чинники виробництва складають постійну величину без компенсаційних вигід. Вони також можуть прийти до висновку, що краще укласти більш вигідну угоду з інший ТНК.

Тоді як приймаючий уряд оцінює відношення прибутків до витрат філіалу по низхідній, оцінка материнської компанії може змінитися по висхідній. Дирекція материнської компанії схильно інтерпретувати збільшення виробництва, продажу і платежів до місцевого бюджету як свідчення внеску філіалу, що збільшується в приймаючу економіку. Більш того вони розцінюють репатріаційні прибутки як винагороду за їх підприємницькі зусилля, які пов'язані з створенням філіалу. Тому ТНК звертається до приймаючого уряду: "Зверніть увагу на все, що ми зробили для вас, коли прийшли до вашу країну"! А приймаючий уряд відповідає: "Так, ми оцінили, але що ви зробили для нас за останнім часом"

Графік показує ці зростаючі розходження в оцінках прибутків і витрат між представниками приймаючого уряду і ТНК. Як видно з графіка на початковому етапі відношення прибутків до витрат філіалу задовольняє приймаючий уряд, і останній упевнений, що він уклав найкращий договір з ТНК. Однак, оскільки зона розходження розширяється, приймаючий уряд зробить кроки по зміні відношення на зворотне, вимагаючи, наприклад, щоб філіал заснував науково-дослідний центр, збільшив експорт, отримував більше матеріалів і компонентів від місцевих виробників і менше з-за кордону, платив великі податки і припинив відрахування своєї материнської компанії. Якщо оцінка приймаючого уряду зміститься в негативну зону, де витрати перевищують прибутки, тоді уряд може чинити тиск на ТНК для продажу філіалу місцевим компаніям. Останнім кроком уряду може бути конфіскація філіалу в односторонньому порядку.

Збіг протиріч між економічними інтересами.

Аналіз прибутків і витрат, пов'язаних з прямими іноземними інвестиціями вказує на збіг економічних інтересів ТНК і приймаючої країни. У рамках основної гармонії інтересів можливий тривалий конфлікт, оскільки ТНК і приймаюча країна прагнуть максимізувати свої частини чистого економічного ефекту від прямих іноземних інвестицій. Конфлікт цей може посилюватися відмінностями в оцінці рентабельності філіалу. Розв'язання цього конфлікту залежить від співвідношення сил обох сторін в певний момент часу. Наполягаючи на своїх інтересах занадто завзято, обидві сторони ризикують втратити фактичні і очікувані економічні вигоди. "АвтоЗАЗ - ДЕУ" Неспівпадання інтересів засновників СП. Так якщо, українська сторона прагнула до розширення виробництва, хоч і не якісних, але вітчизняних автомобілів, то корейська природно має протилежний інтерес.

Підведення підсумків. Питання для самоконтроля:

1. У чому спостерігається єдність або конфлікт економічних інтересів між приймаючими країнами і ТНК?
2. Поясніть динаміку змін в розумінні прибутків і витрат у часі.
3. Поясніть, чому Ви згодні або не згодні з таким твердженням: "Двостороннє урегулювання конфлікту не дає можливості говорити про повне розв'язання політичного конфлікту між приймаючою країною і ТНК."
4. Оцініть наслідки надання пільг ТНК для приймаючих країн.
5. Чи може уряд підпорядкувати собі ТНК?

Зробіть висновок чи спроможний уряд України відстоювати свої інтереси у боротьбі з ТНК. Яким чином?

Відповідь

Проблема національних інтересів виникає на двох рівнях: 1) при розходженні політичних цілей приймаючого уряду і ТНК; і 2) у разі тиску на урядову політику, викликаного здатністю ТНК ухвалювати рішення, які торкаються приймаючої країни. Приймаючий уряд відстоює свої економічні і інші цілі з національних позицій: він намагається збільшити значущість національних цінностей в своїй політиці. У противагу цьому ТНК виражає свої цілі з геоцентристських позицій; вона намагається посилити роль своє підприємницької системи в глобальному масштабі. Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі не бачить можливості посилити обмеження на ввіз автомобілей в Україну, як того вимагає ДЕУ. “ДЕУ може лобювати все що завгодно: підвищення, заборони. Я не бачу таких можливостей (для додаткових обмежень на ввіз). Рівень захисту автомобільної галузі у нас достатній (митні збори, ПДВ, акцизний збір)”. Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі повинно провести спеціальне розслідування щодо імпорту в Україну автомобілей у зв'язку з позовом СП “АвтоЗАЗ-ДЕУ”. 16 січня 1998 року Кабмін заборонив ввозити в Україну транспортні засоби які вироблені 5 і більш років назад. Заборона на ввіз цих автомобілей була одним з основних вимог ДЕУ. Зараз цей термін збільшено до 8 років.

Однак проблеми національних інтересів не зводяться до випадковості конфлікту цілей.

Проблема лежить в здатності ТНК діяти незалежно від національної політики. Навіть якщо цілі країни і ТНК завжди були узгоджені, жоден з урядів не захоче віддавати свою владу ТНК.

Могутність ТНК базується на володінні нею дефіцитного капіталу, високої технології, передовими управлінськими методами і секретною інформацією. Тому ТНК може або надати економічні вигоди, або відмовити в цьому приймаючому уряду. Це веде до виникнення проблеми національних інтересів в іншій площині, а саме до тиску на національну політику зі сторони ТНК із значною втратою «національної незалежності».

4. Конспект лекцій

1. Беренда С.В. Міжнародний менеджмент // дистанційний курс. // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. Режим доступу <http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=171> – Станом на 01.06.2018. – Назва з екрану.